

Stafete

«Kalvācu» kapsēta Dunikā. Stalti, gadu desmitus aizvadījuši koki, kuru lāpotnē rudens steidz ieaušņ pēdējos dzeltenos dzīparus, vecais, laika zoba sa-grauztais zvana tornis, ēnainie celiņi starp kapu kopiņām — viss tāpat kā daudzos citos kapu kalniņos. Bet, lūk, — piemiņas plāksne. Uz tās lakonisks uzraksts: «Dunikas pagasta komsoargs Pēteris Graudužis. Dzimis 1929. gadā, kritīs no bandītu lodēm 1949. gadā». Un līdzās šai piemiņas plāksnei aizvien biežāk uz kapa kopiņas iekvēlojas ziedi.

1945. gada pavasari pa balti kūpošo Liepājas—Rucavas līd- ceļu mājup atgriezās daudzi to- rņveidā Dunikas pagasta iedzī- vāji. Māju vietā viņi atrada krasmatas. Te bija plosījies drausmīgais karš, un vairāku kilometru plata joslā no Bārtas upes uz Rucavas pusi grūti nā- cas sameklēt kaut vienu neiz- postītu pavardu.

No bēgļu gaitām atgriezās arī Graudužu māte ar dēlu Pē- teri, kuram toreiz aprīteja tikko sešpadsmitais gads. Jau tad daudzi puisi ievēroja viņa nepa- rasto patstāvību gan darbā, gan spriedumos.

Kad kopā ar tagadējo kolho- za «Nākotne» noliktavas pārzi- ni Jāni Ķūdi pārstaigājām atmi- nu takas, daudz tajās atradām no Pētera Grauduža īsās dzī- ves.

Pēc kara Dunikā atgriezās daudzi jaunieši, starp viņiem arī komjaunieši. Pagastā veidojās kolektīvs. Tajā iekļāvās arī Pē- teris Graudužis, un gadu vēlāk viņš atrada ceļu uz komjaunat-

Daudz puisis ieguva pašmā- cības ceļā. Biedri par to Pēteri cienīja un nereti griezās pie viņa pēc padoma. Pēteris neatlei- ca, bet dažreiz tikai piebilda: — Es taču vēl tik maz zinu un daudz ko pats nesaprotu. Bet viņš centās izziņāt nesaprotā- mo: lasīja politisko, sabiedrisko, zinātnisko un dailliteratūru.

Pašdarbība, sabiedriskās tal- kas, jaunatnes lektorijis — šos pasākumus organizēja un vadi- ja Pēteris Graudužis. Biedri viņu vienmēr atbalstīja.

Dunikā daudziem ceļš uz baz- nīcu neaizauga. Komjaunieši sā- ka cīņu pret šādu atpalcību: organizēja referātus, pārrunas. Tā reiz 1947. gada ziemā sapul- cējušies pagasta iedzīvotāji gai- dīja, gaidīja, bet lektora kā ne- bija, tā nebija. Tajā vakarā pa- gasta iedzīvotāju priekšā nostā- jās gadus astoņpadsmit vecais jauneklis un isi sacīja: lektors neatbrauca, šovakar ar jums runāt biedri uzticējuši man.

Dažs labs skeptiski gan novil- ka: Ko nu puikal — bet tomēr palika. Un neviens nenožēloja, ka tovakar atnācis.

Starp daudzajām Pētera grā- matām bija viena, ko viņš lasī- ja ļoti bieži — M. Solohova «Plēsums». Drīz ar to cieši saīs- tā bija mazā brošūriņa «Lauk- saimniecības arteļa paraugsta- tūti».

Dažādas valodas par kolekti- vo lauksaimniecības sistēmu to- reiz klīda Dunikā.

— Kolhozi — tā ir izputēša- na, latviešu zemnieks nav pie- radis saimniekot kolhozā, — viņ- zējās vieni.

— Bet sensenās latviešu tal- kas? — tā otri. Tenkas vajadzē- ja atspēkot, palīdzēt tiem, kuri jau bija gatavi iziet kopus dru- vā. Un Pēteris runāja ar ļau- diem, viņu nenobaidīja draudi.

Pagāja gads. Pirmie jaunā ceļa gājēji radās arī Liepājas apriņķī. Bet Dunikas zemnieki vēl baidījās, gaidīja. Taču kom- jaunieši atspēkoja tenkas, pierā- dīja jaunā neuzvaramo spēku, un 1949. gada pavasari Dunikas zemnieki ar sētūvi plecos izgāja kolektīva tīrumos. Uzvarējis bi- ja jaunais. Tas deva jaunu spa- ru Pēterim Graudužim, kurš šā- jā laikā strādāja Bārtas septiņ- gadīgajā skolā par vecāko pio- nieru vadītāju.

Viņš prata runāt ar bērniem, ieinteresēt tos dažādās nodarbī- bās. Auga pionieru rindas. 1948./49. mācību gadā nobeigu- mā Bārtas skolā lielākā daļa pionieru vecuma bērnu uzsejā sarkanos kaklautos, bet seši iz- laiduma klases zēni skolu bei- dza kā komjaunieši.

Bet Dunikā? Tur Pēteris bija ik vakarus. Kopā ar biedriem un draugiem sprieda par nākot-

ni, par jaunā kolhoza rītdienu. Šajā laikā biedri ievēlēja Pē- teri Grauduži par pagasta kom- jaunatnes pirmorganizācijas sekretāru. Radās jauni, vēl liē- lāki uzdevumi.

Pirmais kolektīvā darbā pa- vadītais gads parādīja, ka kol- hozu iekārta ir un paliks uzva- rošā, lai arī kā tas nepatika pa- domju iekārtas pretiniekiem. Tad kādā 1949. gada vētrainā decembra naktī bandītu lodes apklusināja Pēteri Grauduži. Dunikas jaunieši man parādīja vietu, kur pāri mazai taciņai die veikala šalko smudras eg- les. Tās it kā glabā dedzīgā komjaunieša pēdējos solus, pē- dējos sirdspukstus, varbūt arī asins lāses, kuras te palika uz

melnās zemes pēc bandītu lo- des dzēluma. Egles vienmēr tie- cas pret sauli. Saulei preti tiecās arī Pēteris. Viņa saule bija mūsu šodiena, mūsu gaišā rītdiena.

Sikšņu astoņgadīgajā skolā viens no pionieru pulciņiem nes Pētera Grauduža vārdu. VLKJS 45. gadadienas priekšvakarā da- ži šī pulciņa pionieri pirmo reizi piesprauda komjaunatnes nozi- mītes. Gribas ticēt, ka jauno komjauniešu domās un darbos kā droša stafete vienmēr un vi- sur sekos arī Pētera Grauduža centieni, tie paši, kurus šodien piepilda kolhoza «Nākotne» darbīgais priekšsēdētājs, biju- šais komjaunietis Arvids Uk- stiņš, šī kolhoza komjaunieši un jaunieši — viss kolektīvs.

F. Plostnieks